

Podněty Platformy pro sociální bydlení k návrhu návrhové části Komplexního řešení sociálního bydlení

Úvod

Platforma pro sociální bydlení je uskupením osob a organizací, jež sdílí myšlenku, že osobám, jež ztratily bydlení, jsou jeho ztrátou ohroženy, nebo užívají neadekvátní bydlení, musí být poskytnuta náležitá pomoc při jejich tíživé situaci. V současné době čítá Platforma celkem 33 členů, z toho 14 organizací.

Seznam členských organizací: AD Agape, Armáda Spásy, Centrom, o. s., Centrum pro výzkum a inovaci v sociálních službách, Český helsinský výbor, Elim Vsetín, Fakulta sociálních studií OU, IQ Roma Servis, Katedra sociálních věd UP, Konexe, o. s., Naděje, o. s., R-Mosty, ROMEA, Sdružení azylových domů v ČR, SPOT, o. s., Vzájemné soužití.

Seznam dalších členů: Petra Černá, Pavel Čížinský, Ivanka Čonková, Silvie Hendrychová, Imrich Horváth, Ilja Hradecký, Terezie Hradílková, Jitka Chalánková, Pamela Marková, Markus Pape, Stanislav Penc, Martin Potůček, Libor Prudký, Margita Rácová, Štěpán Ripka, Jan Sládek, Jan Snopek, Linda Sokačová, Ilona Švihlíková, Kateřina Vojtíšková

Základní principy sociálního bydlení, které Platforma prosazuje, jsou následující:

- Sociální bydlení by měl garantovat stát zákonem o sociálním bydlení.
- Okruh osob v bytové nouzi by se měl definovat na základě evropské typologie ETHOS.
- Sociální bydlení by mělo být vnímáno jako komplex nástrojů vedoucí k překonání tíživé bytové situace.
- Sociální bydlení znamená i garantovanou podporu samostatného bydlení a další související služby.
- Sociální bydlení by mělo být důstojné a standardní bydlení poskytující adekvátní zázemí.
- Poskytování bydlení a sociální služby je možné a žádoucí oddělovat.
- Podoba sociálního bydlení by měla vycházet především z potřeb a preferencí osob ohrožených neadekvátním bydlením.
- Do diskuse o sociálním bydlení by měly být zahrnuty všechny relevantní subjekty a určeny všechny relevantní nástroje.

Platforma se snaží aktivně vstupovat do přípravy politik souvisejících se sociálním bydlením. Níže uvedené podněty k Návrhové části komplexního řešení sociálního bydlení byly zaslány dne 30. 9. 2013 Ministerstvu pro místní rozvoj v rámci konzultace tohoto dokumentu. Nejedná se o standardní připomínkové řízení a MMR nemá povinnost podněty do materiálu zapracovat, bude však podávat zprávu o tom, jak s jednotlivými podněty naložilo.

Podněty PSB pro návrhovou část Komplexního řešení sociálního bydlení

Podnět 1

Zajistit návaznost celého materiálu na schválenou Konceptci prevence a řešení problematiky bezdomovectví do roku 2020, především splnit všechny úkoly, které koncepce ukládá. KŘSB by neměla být v žádném bodu v rozporu s KPŘPB.

Podnět 2

Do celého materiálu i všech dalších souvisejících dokumentů zavést princip politik založených na výzkumných zjištěních. Analytická část KŘSB v tomto ohledu není dostatečná.

Definovat bytovou nouzi, která zakládá nárok na podporu v rámci politiky SB

Situace:

Komplexní řešení je v Konceptci bydlení do roku 2020 zadáno jako „Komplexní řešení sociálního bydlení s využitím institutu tzv. bytové nouze“. Bytová nouze však není oproti zadání v předkládaných dokumentech definována a materiál se nyní jmenuje „Komplexní řešení dostupného sociálního bydlení“. Úkol tudíž zatím nebyl adekvátně splněn.

Legislativní analýza MPSV z roku 2012 doporučuje zákonnou úpravu bytové nouze: „Legislativně technicky se jeví přijetí samostatného zákona jako nejvhodnější řešení, ať již pod názvem „o sociálním bydlení“, „o bytové nouzi“ nebo pod. Budoucí legislativa by měla alespoň definovat pojem bytové nouze, podmínky pro vydání osvědčení o bytové nouzi a jeho časovou platnost, a důsledky, které pro fyzickou osobu ze stavu bytové nouze plynou vč. případných veřejnoprávních nároků, a vůči komu může oprávněná osoba tyto nároky uplatnit. Pojem bytové nouze a řízení o osvědčení by nebylo vhodné jako samostatnou část vkládat novelou do některého z platných předpisů z oblasti sociální legislativy. V širší variantě by zákon mohl pojmout i obě stávající dávky na bydlení (tj. příspěvek na bydlení podle zák. č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, v platném znění, a doplatek na bydlení podle zák. č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, v platném znění), což by tuto oblast právní úpravy zpřehlednilo.“ MPSV (2013): *Analýza stávajícího legislativního prostředí v oblasti péče o*

sociálně ohrožené skupiny obyvatel s vyšším prahem dostupnosti kvalitního bydlení a návrh jeho úpravy, str. 28

Definice bytové nouze byla navržena správně, bylo k ní však přidáno několik nesouvisajících negativních vymezení. 1) Nerespektovala mezinárodní typologii ETHOS, a tak ty, kteří disponují obydlím (ne bytem!) nepočítala za domácnosti v bytové nouzi 2) Obsahovala několik dalších negativních vymezení, jako například, že domácnost není v bytové nouzi, pokud některý z jejích členů byl v posledních dvou letech sankčně vyřazen z evidence uchazečů o zaměstnání ÚP. Tyto chyby je třeba napravit, není však žádný důvod, proč by KŘSB nemělo definici bytové nouze obsahovat.

Současný návrh KŘSB dává veškerou zodpovědnost za rozhodování o bytové nouzi a o nástrojích řešení sociálnímu pracovníkovi. To je chyba.

Definice bytové nouze by měla být definována „prostřednictvím sociální situace, resp. událostí, ve které se oprávněné osoby nacházejí, a to ve spojení s neuspokojenou bytovou potřebou. Je rovněž třeba předložit návrh legislativní úpravy „osob v bytové nouzi“ a vytvořit nástroje pro prevenci a řešení sociálního a prostorového vyloučení“, jak to ukládá Koncepce bydlení 2020.

Podnět 3

Navrhujeme níže uvedenou definici s tím, že by mělo být periodicky (každých 6 měsíců) vyhodnocováno, zda definice nevyklučuje některé potřebné domácnosti, a podle výsledku by měla být definice upravována. Není možné, aby o bytové nouzi a zdrojích řešení rozhodoval pouze sociální pracovník, nebo sociální odbor MěÚ bez jasných pravidel. Bytová nouze taková pravidla dává, a proto bylo její vymezení původně zadáno.

Základní vymezení bytové nouze:

Domácnost či osoba se nachází v bytové nouzi, pokud nemá možnost užívat žádný byt nebo užívá nevhodný byt nebo je ohrožena jeho ztrátou, a zároveň její celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že jí neumožňují překonat tuto nepříznivou situaci vlastními silami.

1. Pro každou domácnost či osobu nacházející se v bytové nouzi platí, že její čisté peněžní příjmy (diferencované v případě domácnosti podle počtu členů) nedosahují stanovené hranice (viz dále uvedené Příjmové hranice pro vymezení osob v bytové nouzi) a že žádný člen domácnosti nebo osoba nemá vlastnické právo k bytovému domu, rodinnému domu, bytu či jinému vhodnému obydlí, nemovitosti, v níž je byt či jiné obydlí vhodné k bydlení, a není členem bytového družstva s právem nájmu družstevního bytu. Při posuzování celkových sociálních a majetkových poměrů se nevyžaduje prodej nebo jiné využití majetku v případech uvedených v § 11 odst. 4

- písm. b) až e) a odst. 5 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů.
2. Domácnost či osoba, která nemá možnost užívat žádný byt, se nachází v bytové nouzi, pokud splňuje podmínky uvedené v bodě 1, neužívá rodinný dům nebo byt na základě věcného břemene, neužívá byt právem nájmu na základě nájemní smlouvy, nemá uzavřenu smlouvu o poskytnutí ubytování v domově pro seniory, domově pro osoby se zdravotním postižením, domově se zvláštním režimem ani jí není poskytováno chráněné bydlení (podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů).
 3. Aby se domácnost či osoba užívající byt právem nájmu na základě nájemní smlouvy nacházela v bytové nouzi, musí být dále splněna alespoň jedna z následujících podmínek:
 - a. její náklady na bydlení jsou vyšší než 65 % jejích čistých měsíčních příjmů (vč. případné poskytnuté dávky v oblasti bydlení), přičemž náklady na bydlení lze zohlednit maximálně do stanovené limitní výše přiměřených nákladů na bydlení podle navrhované změny zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi,
 - b. byt či jiné obydlí společně užívá takový počet osob, který je nepřiměřený velikosti bytu či jinému obydlí a není tak umožněno, aby všechny osoby mohly byt či jiné obydlí řádně užívat a žít v hygienicky vyhovujících podmínkách,
 - c. byt či jiné obydlí se stalo nevyhovujícím z důvodu zdravotního stavu jeho uživatelů nebo v důsledku vážné mimořádné události a tento stav nelze uspokojivě vyřešit úpravou bytu či zvláštními pomůckami.
 4. Zároveň platí, že žádný člen domácnosti nebo osoba nemá uzavřenu nájemní smlouvu k jinému bytu.

U domácnosti či osoby, jejíž obydlí se stalo k bydlení nevhodné v důsledku vážné mimořádné události (podle § 2 odst. 4 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi – živelní pohroma, požár, ekologická nebo průmyslová havárie, jiná destruktivní událost), se při posuzování bytové nouze podle bodu 1 nepřihlíží k vlastnickému právu vážnou mimořádnou událostí zničeného obydlí. Žádný člen domácnosti nebo osoba však nemůže mít zároveň uzavřenu nájemní smlouvu k bytu.

Definovat bydlení, nebydlení a bezdomovectví, které budou v souladu se schválenou Koncepcí prevence a řešení problematiky bezdomovectví do roku 2020

Situace:

KŘSB se týká bydlení a bydlení je podle české legislativy, mezinárodní typologie ETHOS či Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví do roku 2020 (která byla schválena vládou ČR a jejíž součástí ETHOS je) možné pouze v bytě. Slovníček pojmů předkládaného materiálu uvádí, že „Bydlení je užívání obydlí, tj. prostoru k tomu způsobilého“, což je v příkrém rozporu s výše uvedenými dokumenty. KPŘPB uvádí, že „bydlení je byt, nikoliv ubytování, a to zejména dostupné nájemní bydlení“ (str. 4), že „Cílem všech politik vedoucích k řešení bezdomovectví je udržení nebo nalezení bydlení, nikoliv přístřeší či ubytování (skupina osob žijících v těchto zařízeních patří dle výše uvedené definice ETHOS mezi bezdomovce)“ (str. 7). KPŘPB schválená vládou také obsahuje definici ETHOS, podle které nejsou ubytovny bydlením.

Koncepce navrhuje sociální bydlení, které by se nerealizovalo v bytě. Sociální bydlení, které by nebylo bydlením, je protimluv.

Str. 3 KŘSB uvádí, že „za bezdomovce je dle evropské typologie ETHOS chápána osoba „bez bydlení“, nebo pobývající na ubytovně. Je však třeba vzít v úvahu skupinu osob, které se pro pobyt na ubytovně svobodně rozhodli, proto ubytovna není znázorněna striktně v režimu „nebydlení“.“ Tvrzení není podloženo žádnou empirií. Není nijak specifikováno, proč by případná svobodná volba života na ubytovně měla být důvodem pro překlasifikování ubytoven z kategorie nebydlení. Pokud by opravdu platilo, že existuje skupina osob, které chtějí bydlet na ubytovně (připomínáme, že materiál pro to neuvádí žádnou evidenci), nemění to nic na tom, že ubytovny nesplňují charakteristiky bydlení, které vyžaduje český právní řád a mezinárodní typologie. Jedná se proto o pseudoargument.

ETHOS (jeho přepracování do podmínek ČR) stejně jako KPŘPB jasně říká, že ubytovny jsou nebydlením. Jde o materiály, které byly schváleny vládou a které jsou pečlivě podloženy odbornou znalostí a argumentovány.

Podnět 4

Materiál by měl jasně definovat bydlení v souladu s platnými právními předpisy a Koncepcí prevence a řešení problematiky bezdomovectví do roku 2020 (koncepce byla schválena vládou ČR a obsahuje i typologii ETHOS).

Podnět 5

Odstranit všechny zmínky o obydlí jako „prostoru způsobilém k bydlení“, protože KPŘPB jasně vymezuje, že k bydlení je způsobilý pouze byt. Materiál by neměl zavádět svévolné definice, které jsou nesystémové.

Podnět 6

Odstranit všechny zmínky o „domech pro sociální bydlení“ a „co-housingu“, kde podle materiálu mají být „některé funkce bydlení sdíleny uživateli společně“. V souladu s KPŘPB, pokud má jít o dům pro sociální bydlení, jedná se o dům s byty. Materiál by neměl zavádět svévolné definice, které jsou nesystémové, to se týká i dalších možných jmen pro totéž, jako například zařízení pro sociální bydlení, domov sociálního bydlení, ubytovna pro dlouhodobé sociální bydlení apod. Bydlení je možné pouze v bytě, sociální bydlení taktéž.

Podnět 7

Odstranit zmínky o „prostoru pro bydlení“, kde podle materiálu má jít o „jiný než bytový prostor, který je vhodný pro bydlení“. Z KPŘPB jasně vyplývá, že jiný prostor, než byt, pro bydlení vhodný není. Materiál by neměl zavádět svévolné definice, které jsou nesystémové.

Podnět 8

Jednoznačně oddělit bydlení a službu, tak aby bylo možné poskytovat sociální bydlení s podporou podle potřeb a preferencí jeho uživatelů. Velká část osob v bytové nouzi aktuálně či dlouhodobě nepotřebuje čerpat sociální službu a není důvod jim ji nutit v souvislosti s jejich zahrnutím do sociálního bydlení.

Podnět 9

Nový úkol: Provézt analýzu nakládání s pojmem „kompetence k bydlení“ a provést sociologický výzkum, který bude popisovat potřeby lidí v bytové nouzi, kompetence nutné k udržení dlouhodobého bydlení a způsoby trénování těchto kompetencí. Výzkum se bude zabývat praxí českých poskytovatelů sociálního bydlení z řad NNO.

Zodpovědnost: MPSV, ASZ

Termín: 30. 6. 2014

Podnět 10

Nový úkol: Na základě analýzy a sociologického výzkumu připravit metodiku trénování kompetencí k bydlení.

Zodpovědnost: MPSV, ASZ

Termín: 31. 12. 2014

Podnět 11

Nový úkol: Zjišťovat participativními metodami potřeby a preference uživatelů sociálních bytů a osob v bytové nouzi.

Zodpovědnost: MPSV, MMR, ASZ, Platforma pro sociální bydlení

Termín: Průběžně

Podnět 12

Nový úkol: Přímou zahrnout uživatele sociálních bytů a osoby v bytové nouzi do příprav všech relevantních politik sociálního bydlení. Proporce těchto osob v konzultačních a připomínkových mechanismech by měla být alespoň 30%.

Zodpovědnost: MPSV, MMR, ASZ

Termín: Průběžně

Definovat cíl sociálního bydlení

Situace:

KŘSB uvádí, že „cílem komplexního řešení sociálního bydlení je řešení situací, které klientovi pomohou k samostatnému bydlení“. (str. 3) Není jasné, jak situace pomohou klientovi k samostatnému bydlení a patrně se jedná o omyl. Je třeba stanovit cíl KŘSB.

Podnět 13

Cílem komplexního řešení sociálního bydlení je zajištění kvalitního, dostupného a nesegregovaného bydlení pro lidi, kteří v současných podmínkách tuto potřebu nemají naplněnou a zajištění adekvátní podpory podle jejich potřeb a preferencí.

Připravit návrh zákona o sociálním bydlení

Situace

ČR je skoro jedinou zemí EU, která nemá zákon o sociálním bydlení. KPŘPB 2020 také rozeznává tento deficit a navrhuje legislativní úpravy:

„Legislativně je třeba vymezit:

- postavení státu a jeho povinnosti,
- postavení obcí a jejich povinností,
- příp. také postavení soukromých a neziskových subjektů a církví,
- minimální standardy sociálního bydlení,
- cílové skupiny osob pro sociální bydlení,

- vytvoření nástrojů finanční podpory sociálního bydlení (výstavby, rekonstrukce či odkupu)
- řešení vazeb na související právní předpisy.“

Veřejný ochránce práv na neřešení problematiky bydlení upozorňoval prakticky každoročně v souhrnných zprávách o své činnosti, jež předkládá poslanecké sněmovně, již od roku 2003. V jedné ze zpráv ombudsman upozornil, že Koncepce bytové politiky na léta 2005 – 2010, schválená vládou, neřeší adekvátně otázku bydlení sociálně ohrožených částí populace. Ombudsman proto vyjádřil názor, že je potřeba schválit zákon o sociálním bydlení, který by systematicky a zcela jasně v oblasti bytové politiky:

- vymezil postavení státu a obcí,
- stanovil jejich povinnosti,
- určil minimální standard bydlení,
- vymezil cílové skupiny osob pro SB,
- stanovil nutnost tvorby bytového fondu pro účely SB [...] a
- vyřešil vazby na související právní předpisy.

Zákon o SB následně počátkem roku 2007 zařadila jako závazný legislativní úkol do Plánu legislativních prací vláda premiéra Mirka Topolánka. Jedním z programových cílů do roku 2010 se stal mj. cíl „Zpřesnit definici a vymezení podpory v oblasti SB a rozšíření finanční podpory obcí v oblasti SB s důrazem na odpovědnost obcí“, podle kterého měl být návrh zákona připraven do února 2009. Práce na projektu probíhaly od září 2007, řešení zadaného úkolu (příprava zákona) bylo odmítnuto. Důvody pro to byly uváděny dva: za první skutečnost, že v nejbližších letech mělo dojít k deregulaci nájemného a nové úpravě občansko-právních vztahů, od nichž se očekávala zásadní změna podmínek v oblasti bydlení; za druhé proto, že právní regulace ve formě zákona v situaci „ještě částečně deformovaného sociálně-ekonomického prostředí“ nebyla považována za dostatečně pružnou. Bylo konstatováno, že po dokončení transformačních procesů by měla být provedena analýza „rozsahu potřeb osob z cílové skupiny v podmínkách funkčního trhu s byty a narovnaných vztahů mezi nájemci a pronajímateli“. Bylo doporučeno zrušit formu plnění programového cíle vlády, jímž byl návrh nového zákona, k čemuž došlo v květnu 2008, a nahradit ji opatřeními ve formě podzákoných předpisů nebo dílčích novel stávajících zákonů s tím, že navržený postup nebrání případné zákonné úpravě v budoucnosti. Jako nejvhodnější varianta řešení sociálního bydlení byla vyhodnocena varianta č. 2, jež předpokládala:

- investiční podporu výstavby SB (ve formě dotací);
- provozní podporu pronajímatelů bytů pro osoby z CS formou kompenzace uznatelných nákladů (státní vyrovnávací platba);

- zavedení nové soc. služby zaměřené na podporu dovedností spojených se samostatným bydlením a na oblast prevence ztráty bydlení.

První z bodů byl realizován prostřednictvím Nařízení vlády č. 333/2009 Sb., zbylé dva body nebyly nikdy realizovány. Dotace SFRB na výstavbu tzv. sociálních nájemních bytů byly poskytovány necelé dva roky. Počínaje rokem 2011 nebyly na program z rozpočtu SFRB alokovány žádné prostředky.

Deregulace nájemného již proběhla, a tak pominuly skutečnosti, které MMR v roce 2008 uvádělo jako důvody, proč zákon nemá být připravován. Návazné práce (analýza rozsahu potřeb osob z cílové skupiny v podmínkách funkčního trhu s byty a narovnaných vztahů mezi nájemci a pronajímateli) nebyly nikdy provedeny.

Snahy připravit zákon o SB se znovu objevily v roce 2011 při přípravě Koncepce bydlení ČR do roku 2020. Důležitá mezi MMR a MPSV neexistovala shoda ohledně otázky, zda problematiku řešit prostřednictvím zvláštního zákona o sociálním bydlení, či nikoli. Zatímco MMR zastává dlouhodobě pozici, že zákon není potřeba, MPSV jeho schválení ještě koncem roku 2012 (zákon o sociálním bydlení byl shledán „nejvhodnějším řešením“ zpracovateli legislativní analýzy, již MPSV začátkem roku 2013 zveřejnilo). Počátkem března tohoto roku byla nicméně zveřejněna informace, že MMR a MPSV dospělo ke shodě, že zákon o SB není třeba a že místo něj bude navržen „soubor rychlých opatření“, jež mají být implementována formou nařízení vlády. Jak bylo toto rozhodnutí odůvodněno? Příprava a schvalování zákona je prý časově náročné. Není navíc pravděpodobné, že by se pro jeho podporu rok před volbami do PSP našla dostatečná podpora. Zákon také prý – v případě potřeby – nelze dostatečně flexibilně měnit.

Legislativní analýza MPSV uvádí, že „Legislativně technicky se jeví přijetí samostatného zákona jako nejvhodnější řešení, ať již pod názvem „o sociálním bydlení“, „o bytové nouzi“ nebo pod.“ MPSV (2012): *Analýza stávajícího legislativního prostředí v oblasti péče o sociálně ohrožené skupiny obyvatel s vyšším prahem dostupnosti kvalitního bydlení a návrh jeho úpravy*

Návrh KŘSB uvádí, že „pokud bude identifikována potřeba pro nové nástroje vytvořit novou právní úpravu, bude připravena (např. zákon o sociálním bydlení).“ (str. 3) To je nedostatečné – potřeba zákona o sociálním bydlení byla již mnohokrát ukázána a jeho

příprava se bez přesvědčivých důvodů stále odkládá. Jedním z argumentů, proč by zákon neměl být připraven, je také, že pokud se uzákoní nějaká definice sociálního bydlení, obce a další potenciální provozovatelé SB nebudou moci být dostatečně flexibilní v podpoře. Jedná se o pseudoargument, sociální bydlení je nejdříve třeba definovat, protože právě neexistence sdílené definice je uváděna jako hlavní důvod, proč v ČR sociální bydlení neexistuje.

Shrňme nyní znovu **základní argumenty, proč se má připravit Zákon o sociálním bydlení:**

Zaprvé zákon přinese definici sociálního bydlení. To, že není zákon o sociálním bydlení, je hlavním důvodem, proč se v České republice sociální bydlení neprovozuje. Různé instituce mají různé definice sociálního bydlení, anebo přímo říkají, že sociální bydlení není a nemůže se dělat, protože ho nikdo nedefinoval.

Zadruhé, jednoznačná definice zpřehlední stávající roztříštěné a nesystematické úpravy různých programů různých resortů. Sociální bydlení se tím neomezí na jeden nástroj, ale daleko přesněji zacílí.

Zatřetí, zákon stanoví povinnosti a práva provozovatelů sociálního bydlení i nájemníků.

Začtvrté, zákon určí minimální technické standardy sociálního bydlení, na které pak bude navázána podpora MMR (granty na modernizaci) a MPSV (poskytování příspěvku na bydlení), a tak se nebude nadále stávat, že z veřejných zdrojů se bude podporovat nevyhovující bydlení.

Zapáté, zákon umožní vyžadovat po obcích a dalších subjektech jeho naplňování.

Zašesté, zákon jasně určí, které domácnosti mají nárok na nějakou formu podpory, čímž zamezí plýtvání veřejnými prostředky, ke kterému dochází při plošné podpoře bydlení.

Zasedmé, zákon umožní snadnější směřování českých i evropských dotací.

Podnět 14

Nový úkol: Připravit návrh zákona o sociálním bydlení. Zákon definuje cílovou skupinu SB na základě bytové nouze.

Odpovědnost: MMR v partnerské spolupráci s Platformou pro sociální bydlení, dalšími NNO, osobami v bytové nouzi a uživateli sociálních bytů, resorty a ASZ

Termín: 30. 6. 2014

Definovat formy sociálního bydlení

Situace:

Materiál se nezabývá vymezením forem SB.

Podnět 15

Zavést následující formy SB: krizové (přechodné) ubytování, tréninkové bydlení a dlouhodobé sociální bydlení. Jak tréninkové, tak dlouhodobé sociální bydlení se dále dělí na: neziskové sociální bydlení, obecní sociální bydlení, garantované bydlení. Tyto formy budou dále definovány zákonem.

a) krizové (přechodné) formy ubytování: u azylového ubytování, případně u jakýchkoliv jiných forem přechodného ubytování, které by byly realizovány v rámci zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, komplexní řešení SB odkazuje na podmínky dané zákonem 108/2006 Sb. U ostatních krizových (přechodných) forem ubytování – například privátních ubytoven – komplexní řešení SB stanovuje minimální technické podmínky (v souladu se zákonem 108/2006 Sb.) a přikazuje nutnost zajištění doprovodného sociálního programu podle potřeb a preferencí uživatelů (jako vhodná doprovodná sociální služba může být, například, § 69 Terénní programy, § 65 Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, § 70 Sociální rehabilitace – terénní a ambulantní služba). Dodržení standardů komplexního řešení SB by mělo být podmínkou pro poskytování státních grantů/garancí/úvěrů určených na rekonstrukce/ výstavbu těchto forem ubytování a podmínkou výplaty a doplatku na bydlení. Krizové a přechodné formy ubytování by měly tvořit max. 15 % bytových kapacit v systémech prostupného bydlení, nebo v jiných systémech sociálního bydlení. Případné dotační podpoře ubytoven musí předcházet velmi pečlivé prozkoumání potřeb a stávajících kapacit.

b) tréninkové bydlení (bydlení s podporou) a dlouhodobé nájemní bydlení: k definici minimálních technických podmínek tréninkových a dlouhodobých sociálních bytů může sloužit prováděcí předpis ke stavebnímu zákonu (zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů), a to vyhláška č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby, avšak pouze ve vybraných částech. Dodržení standardů komplexního řešení SB bude podmínkou pro státní granty/garance/úvěry určené na rekonstrukce/výstavbu těchto forem bydlení a podmínkou výplaty příspěvku na bydlení a doplatku na bydlení.

Definovat minimální technický a sociální standard SB

Podnět 16

KŘSB by mělo definovat technický a sociální standard sociálního bydlení. Všechny typy a formy sociálního bydlení jsou kvalitní, nesegregované (rozptýlené) a nestigmatizované. V případě potřeby rozrůznění typů a režimů sociálního bydlení je kýžené, aby se uživatelé nemuseli mezi různými typy stěhovat, ale aby byly provozovány na jednom místě, v jednom bytě, pouze při změně režimu.

Doplnit sociální služby, kterých se týká SB

Podnět 17

Na konec věty „Významným prvkem jsou sociální služby, zejména preventivní služby rezidenčního charakteru (např. azylové domy, domy na půl cesty)“ doplnit „a dále rezidenční sociální služby ústavního, kolektivního typu transformující se do služeb komunitního typu, které zajišťují bydlení, chráněné bydlení či podporu samostatného bydlení lidem (jejich rodinám) s postižením či jiným znevýhodněním (Viz Usnesení vlády č.127/2007 „Koncepte podpory transformace pobytových sociálních služeb v jiné typy sociálních služeb poskytovaných v přirozené komunitě a podporující sociální začleňování uživatele do společnosti“

Podnět 18

Na konec věty „Ve schématu je však záměrně vyčleněno zvlášť a umístěno mezi „samostatné bydlení“ a „bez bydlení“, neboť vyjadřuje proces, ve kterém se rozhoduje o dalším směřování dané osoby v systému, hrozí-li jí ztráta samostatného bydlení“ doplnit „nebo možnost jeho získání“.

Podnět 19

Za větu „Sociální pracovník může na základě posouzení situace doporučit další postup, např. je-li klient schopný samostatného bydlení a přišel pouze o bydlení, sociální pracovník by měl mít možnost nabídnout mu bydlení, případně bydlení s podporou sociální práce.“ doplnit „Stejně tak u lidí, kteří jsou schopni odchodu z ústavní rezidenční služby do samostatného bydlení, jim přístup k sociálnímu bydlení umožní využívat jen sociální služby podpory a nebudou muset být závislí na komplexu sociálních služeb včetně ubytování a dalšího servisu spojeného s jeho provozem a využíváním“.

Podnět 20

Za větu „Považujeme za nutné identifikovat správnou míru odpovědnosti jednotlivých článků veřejné správy a využít potenciálu stávající sítě poskytovatelů různé formy pomoci a podpory pro osoby, které se nacházejí v bytové nouzi“ vložit „a preventivně působit tam, kde budou

lidé využívající dosud ústavní komplexní služby včetně ubytování (Domovy pro osoby se zdravotním postižením) potřebovat nabídku samostatného bydlení s podporou (sociální bydlení a osobní asistenci)“.

Upřesnit požadavky na provozovatele SB

Podnět 21

KŘSB by mělo upřesnit požadavky na provozovatele sociálního bydlení. Provozovatelé sociálního bydlení jsou licencováni na omezenou dobu. Přitom musejí prokazovat splnění podmínky aktivní antidiskriminace. Kontrola dodržování zákonných podmínek u poskytovatelů z hlediska antidiskriminačního zákona, měření účasti diskriminovaných skupin osob v programu konkrétního poskytovatele, kvóty pro účast vybraných skupin ohrožených diskriminací v bydlení na základě proporce konkrétní diskriminované skupiny mezi celkovou lokální populací v bytové nouzi, ad. Antidiskriminační zákon je v tomto ohledu velmi slabý (obecně formulovaný pro všechny majitele), je však třeba zajistit, aby programy sociálního bydlení byly nediskriminační. Poskytovateli, u kterého se diskriminace prokáže, bude odebrána licence. Celková proporcionalita účasti diskriminovaných skupin u jednotlivých poskytovatelů je měřena v rámci jednotlivých obcí.

Explicitní boj proti segregaci - monitoring

Podnět 22

KŘSB by mělo explicitně bojovat proti segregaci. Žádné z opatření KŘSB, ani ze souvisejících politik a investičních podpor nesmí způsobovat prostorovou segregaci, nebo k ní přispívat. Dopady opatření budou v tomto ohledu pravidelně monitorovány (každých 6 měsíců) a opatření modifikována podle zjištěných skutečností.

Narovnat podporu nájemního bydlení

Situace:

Státní podpora vlastnického bydlení dlouhodobě představuje 80% celkových výdajů státu na bydlení. Koncepce bydlení 2020 konstatuje tento stav a nutnost jej změnit.

Podnět 23

KŘSB by mělo navrhnout finanční opatření, která výrazněji narovnají podporu nájemního bydlení a dalších forem bydlení.

Zrušit úkol přípravy programu podpory vzniku domů pro sociální bydlení

Situace:

Materiál obsahuje úkol (Priorita I. úkol č. 3) „Připravit nový program na poskytování investiční podpory na vznik domů pro sociální bydlení“.

Podnět 24

Zrušit tento úkol a zachovat výhradně investiční a provozní podporu sociálních bytů. Není žádný důvod podporovat ubytovny, zařízení pro sociální bydlení, domy pro sociální bydlení či jiné podobné ústavy. Sociální bydlení se má odehrávat v kvalitních, dostupných a nesegregovaných bytech, ve kterých bude poskytována adekvátní podpora podle potřeb a preferencí uživatele.

Odstranit zmínku o „domech pro sociální bydlení“ z úkolu č. 4

Podnět 25

Odstranit zmínku o „domech pro sociální bydlení“ z úkolu č. 4. Materiál by neměl zavádět svévolné definice, které jsou nesystémové, to se týká i dalších možných jmen pro totéž, jako například zařízení pro sociální bydlení, domov sociálního bydlení, ubytovna pro dlouhodobé sociální bydlení apod. Bydlení je možné pouze v bytě, sociální bydlení taktéž.

Zrušit úkol stanovení požadavků na domy pro sociální bydlení

Podnět 26

Zrušit tento úkol. Materiál by neměl zavádět svévolné definice, které jsou nesystémové, to se týká i dalších možných jmen pro totéž, jako například zařízení pro sociální bydlení, domov sociálního bydlení, ubytovna pro dlouhodobé sociální bydlení apod. Bydlení je možné pouze v bytě, sociální bydlení taktéž.

Podnět 27

Navrhnout v rámci KŘSB nástroje umožňující snadný převod bytového fondu obcí do vlastnictví neziskových organizací pro účely dlouhodobého sociálního bydlení – například využít prostředky v rámci podprogramu Podpory výstavby podporovaných bytů MMR či zdrojů evropských strukturálních fondů (EBRD) pro koupi a rekonstrukci sociálních bytů ze strany neziskových organizací

Zodpovědnost: MMR

Podnět 28

Otevřít v rámci KŘSB hlavní program Podpory výstavby podporovaných bytů MMR neziskovým organizacím.

Zodpovědnost: MMR

Podnět 29

Předložit v rámci KŘSB návrh na změnu pravidel na poskytování veřejné podpory týkající se rekonstrukce bytových domů ze zdrojů MMR i evropských strukturálních fondů – programy by měly na sebe konzistentně navazovat a měly by být více podmíněny zacílením na sociální bydlení; u obcí (protože vlastní bytový fond) pak s dodatečným důrazem na uplatnění inkluzivních modelů obecního sociálního bydlení

Zodpovědnost: MMR

Podnět 30

Nový úkol: Zavedení nutnosti certifikace, dohledu a auditu neziskových organizací, které by se rozhodly mít vlastní bytový fond pro účely dlouhodobého sociálního bydlení, a pro tento účel chtěly využít veřejných prostředků. Podmínkou certifikace by měla být registrace k vybraným sociálním službám (Azylové domy, Chráněné bydlení, Domy na půl cesty, SAS pro rodiny s dětmi, Služby sociální rehabilitace, Sociální poradenství, Terénní programy) a prokázání o provozu vlastního bytového fondu v posledních třech letech, a to minimálně v rozsahu určitého počtu osob trvale hlášených v těchto bytech

Zodpovědnost: MMR

Podnět 31

Nový úkol: Šíření příkladů dobré praxe mezi neziskovými organizacemi, popř. organizace seminářů o výhodách a rizicích spojených s vlastnictvím bytového fondu, o správě bytového fondu, právní hlediska
Zodpovědnost: Úřad vlády, Agentura pro sociální začleňování

Termín: průběžně

Podnět 32

Nový úkol: Pilotně odzkoušet systém garantovaného bydlení pod vedením Agentury pro sociální začleňování ve třech vybraných lokalitách a následně aplikovat v širším měřítku

Zodpovědnost: Agentura pro sociální začleňování, MMR, MPSV

Termín: Vyhodnocení pilotu v roce 2014, rozšíření v širším měřítku do konce roku 2015

Zajistit nabídku sociálních bytů

Situace:

V komplexním řešení chybí zajištění nabídky bytů. Obce budou moci čerpat dotace (nebo spíše nízkoúročené úvěry), ovšem pouze pokud budou chtít. I kdyby se zkvalitnila sociální práce, není jasné, k čemu to bude tam, kde obec nezajistí bytové kapacity (ať už výstavbou, rekonstrukcemi či odkupem) a kde budou byty na volném trhu nedostupné (ať už kvůli ceně či kvůli diskriminaci)? Jinými slovy, chybí stanovení povinnosti pro obce.

Podnět 33

Úkol: Stanovit povinnost obcí zjišťovat potřeby sociálního bydlení svých obyvatel a podle nich plánovat a garantovat kapacity sociálního bydlení na území obce, podobně jako tomu je při procesu KPSS.

Odpovědnost: MV, MMR

Termín: 30. 6. 2014

Podnět 34

Zavést na ORP novou službu, která bude inspirována britskými „housing officers“. Zvážit specializaci některých zaměstnanců na oblast bydlení.

Začlenit do KŘSB metodiku poskytující zaměstnancům ORP odborně správný pracovní postup pro sociální práci v oblasti potřeb bydlení

Situace:

Obecně je v této části pojednáno příliš nekonkrétně. Existují možnosti inspirace ze zahraničí, jež se neopírají o specifika dané země, ale spíše kopírují obecnější trendy v sociální práci. Jedná se zejména o využití case managementu a jasné strukturování rolí v pomoci domácnostem ohroženým bezdomovectvím. Například role „housing officer“ podle britského modelu může být klíčovou z hlediska ORP gesce nad celým lokálním systémem

Koncepce bydlení 2020 přípravu metodiky poskytující zaměstnancům ORP odborně správný pracovní postup pro sociální práci v oblasti potřeb bydlení už jednou jasně ukládala a není důvod znovu odkládat!

Podnět 35

Požadujeme, aby dokument byl v případech, které to umožňují konkrétní a odpovídal na níže uvedené otázky/připomínky.

Jak mají metodiky vypadat? Kdo a jak je bude připravovat? Proč není tato metodika součástí návrhové části, která se připravuje do konce tohoto roku. To je naprosto klíčové téma, neodkládejme ho.

Podnět 36

Už zde (v návrhové části komplexního řešení) by měly být formulovány variantní návrhy. Obcím by měla být uložena povinnost plánovat, koordinovat a garantovat kapacity sociálního bydlení (což neznamená, že by ho musely vlastnit). Pokud to nebude uloženo obcím, musí to zajistit někdo jiný (kraje?, stát prostřednictvím ÚP nebo jiných orgánů?).

Podnět 37

Navrhujeme začlenit metodiku přímo do návrhové části a přesně vymezit role jednotlivých aktérů v přístupu k důstojnému, dlouhodobému nájemnímu bydlení. Prioritním úkolem je navrhnout, testovat a zavést přehledný systém pomoci v přístupu k bydlení (ne ubytování) opřený o kompetentní aktéry ORP, NNO, OSPOD a ostatní.

Zcela vypustit prioritu IV., která je ve své anotaci zkreslena a špatně vymyšlena

Situace:

Poskytování pobytových sociálních služeb pouze na základě nepříznivé sociální situace je ve své anotaci zcela zkreslena. Pobytové služby, zejména azylové domy jsou vykresleny jako služby uměle zvyšující svůj práh i kapacity. Upozorňujeme, že přetíženost azylových domů a zvyšování kapacity služeb vychází jen a pouze z potřeb klientů, kteří svou potřebu bydlení nejsou schopni naplnit v síti, která by jim měla být dostupná. Jediné s čím souhlasíme, je, že skutečně AD suplují řešení potřeb bydlení těchto lidí. U všech klientů AD je identifikována jejich potřeba pomoci a podpory.

Celý úkol je špatně vymyšlen. Souhlasíme pouze v případě, že nějaké dostupné bydlení bude k dispozici, jinak je správné, že se na AD ubytovávají domácnosti v zařízeních sociálních služeb a mělo by se to tak dělat, dokud nebude rozumná politika sociálního bydlení.

Podnět 38

Navrhujeme bod z komplexního řešení zcela vypustit, jelikož nesouvisí s koncepcí sociálního bydlení. Může být jedním z návazných opatření, které se bude věnovat tématu metodického vedení pobytových sociálních služeb v souvislosti s osamostatňováním jejich klientů.

Problém má být řešen tak, že bude existovat alternativa (dostupné sociální bydlení). Nikoli tak, že zpřísníme pravidla pro přijetí do azylových domů (a jiných pobytových soc. služeb).

Podnět 39

Není jasné, jak souvisí s bydlením. Celý bod je formulován příliš vágně. Podobně jako v bodě Provázání sociální práce s dalšími nástroji sociální a bytové politiky k zajištění efektivní pomoci pro ohrožené osoby je zřejmé, že možnosti inspirace ze zahraniční praxe existují. Nezpochybujeme, že provázanost sociálních služeb je důležitá ani kontext v tomto bodě vyjádřený. Odkazujeme ovšem k potřebě vymezit poskytovatele nájemního bydlení, aby síťování služeb a jejich metodické vedení ve smyslu zákona 108 mělo smysl.

Podnět 40

Provázanost sociálních služeb s bydlením lze v praxi provádět například formou doporučení klientů nějakým způsobem "úspěšně" prošlých např. azylovým domem, krizovou pomocí apod., kde by klientovi mohlo pomoci určité dobrořečení ze strany poskytovatele služby nebo kompetentního úředníka ORP o jeho participaci na indiv. plánu, aktivizaci apod. Rozhodně se nejedná o černé nebo červené bodíky za úklid, ale spíše shrnutí klientových vlastních splněných plánů a aktivizace, vytyčených cílů. Výhodou by byla určitá ne-fatální garance pro obec, která bude mít stejně soc. bytů vždy pravděpodobně málo.

Podnět 41

Zrušit tuto prioritu. Není jasné, co by mělo být cílem této metodiky kromě toho, že se mají sjednotit postupy? Postupy se přece již nyní řídí jasnými pravidly, která jsou pro všechny stejná.

Prostřednictvím nabídky sociálních nájemních bytů minimalizovat užívání dávek na bydlení pro účel obývání prostor jiných, než jsou byty

Situace:

Podle NOZ bude možné uzavřít nájemní smlouvu na jakýkoliv prostor. Stanovením technických požadavků ovšem zúžíme okruh bydlení, na které budou moci lidé čerpat dávky. Obecně proti technickým požadavkům nic nemáme, naopak. Mělo by to ale být provázáno s nárokem na zajištění bydlení, které bude splňovat tyto požadavky pro lidi, kteří jsou v nevhodném bydlení. Jinými slovy – chybí definice bytové nouze, jež by zakládala nárok.

Není jasné, jak by se navrhovaná úprava měla lišit od stavebního zákona.

Jde o nesystémové opatření – dávky na bydlení mají být určeny do bytů a domů podle stavebního zákona. Není vůbec argumentováno, proč by se měly speciálně vyčleňovat kvalitativní požadavky na "prostory pro bydlení" pro účel poskytování sociálních dávek.

Podnět 42

Zrušit navržené úkoly priority VIII.

Podnět 43

Nový úkol: Navrhnout akční plán, který v jasně stanoveném časové horizontu zajistí, že minimum dávek na bydlení bude vyplácené pro účel užívání jiných prostor, než jsou byty a současně že všichni občané v bytové nouzi budou dostávat adekvátní podporu.

Odpovědnost: MPSV, MMR

Termín: 30. 6. 2014

Podnět 44

Nový úkol: Novelizovat Zákon 117/1995, o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, v části týkající se příspěvku na bydlení. Novelizace umožní využití příspěvku na bydlení v méně chráněných formách bydlení (podnájemní vztah), protože právě v těchto formách bydlení žijí často lidé v hmotné nouzi

Odpovědnost: MPSV

Termín: 30. 6. 2014

